

KEDAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

Nr. de Duminică pe
an fl. 1.50.

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERȚIUNILE:
de 1 și 2 garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

PROGRAMUL NAȚIONAL.

„Foc am venit să arunc pe pământ. Au vi-se pare, că am venit să dau pace pe pământ? Nu!...”

Cu aceste cuvinte dela evanghelistul Luca, întemeietorul creștinătății, Iisus Christos, propovăduiește lupta binelui încontra răului ca o datorie a creștinului, care dorește mântuirea și fericirea sa.

Greșelile sau abaterile dela dreapta credință aduc pierderea sufletelor, ear' greșelile politice aduc umilirea și pierderea națiunilor. Greșelile politice au adus umilirea Romei, și mai apoi sfârșitul împărăției romane. Greșelile politice au dus Ungaria la Mohács și pe Maghiari la Világos.

Nenorocita politică de maghiarizare este cea mai mare greșeala politică, care va duce Ungaria în mormânt, dacă nu-i va pune stavila patriotismul luminat.

Nici un stat nu e fericit și nici un legislator înțelept, când nu vor fi grijit decât de periculoasele lucrări ale concuștii, a zis demult filosoful Aristotel. (Cartea IV §. 13).

Politica de cucerire prin maghiarizarea naționalităților subminează baza morală și existența de drept a statului, al cărui scop general trebuie să fie dezvoltarea liberă a facultăților umane sub imperiul justiției.

Aceia, cari voiesc să tracteze deosebit politica și morala, nu vor înțelege niciodată pe nici una, zice Rousseau. (Emil Cart. IV.)

Morala și dreptul au centru identic în rațiunea libertății și a egalității, binele și justul fiind idei perfect înrudite.

Libertatea e facultatea omului de a-și putea desvolta facultățile sale fizice, intelectuale și morale, independent de ori-ce constrângere exterioară.

Egalitatea e facultatea pentru fiecare om, de a desvolta facultățile sale fizice, intelectuale și morale pe atâta pe cât și ceilalți oameni, cu alte cuvinte, egalitatea e facultatea de a fi liber, atâta cât și ceilalți oameni.

Politica de maghiarizare însă, erigată în sistem de guvernament, este negațiunea evidentă a libertății și egalității; ea exclude a priori practica binelui și a justului în privirea cetățenilor cari nu aparțin rasei maghiare și nu vor a se maghiariza.

În contra acestei politice agresive, întemeiate pe dreptul legitimei apărări, noi Români am luat poziția defnita în programul național dela 1881.

Concetățenii nostri Maghiari ne acuză cu tendențe subversive, cu iridentism, care ar avea ca țintă finală dismembrarea statului, atunci, când noi, de fapt, nu reclamăm decât

libertatea de a ne putea desvolta nesiliuți, după natura și instinctele noastre, de a fi liberi atâta pe cât și ei sunt.

Într'un stat constituțional, unde legea nu este expresiunea voinței generale, ci o regulă specială pentru o parte din cetățeni, egalitatea dreptului nu există, ear' fără egalitate nu există nici libertate.

Sunt treizeci de ani, de când Maghiarii singuri stăpânesc țeara. În acest interval de timp, preocupățiunea lor de căpetenie a fost întărirea rasei lor, slăbirea și desființarea naționalităților. Toate legile create de dînșii poartă timbrul maghiarizării. Și este firească și legitimă împotrivirea noastră. Ținem la cultura și individualitatea noastră etnică cu același drept, cu care și Maghiarii țin la a lor, vrem să fim egal îndreptățiți.

Domnia libertății și egalității între elementele constitutive ale statului este scopul ce-l urmărim prin programul național și prin lupta noastră politică.

Ștefan-cel-mare ne-a lăsat testament, că dacă ni-se vor cere legăminte rușinoase, atunci mai bine să murim prin sabia dușmanului, apărând legea și libertatea patriei, decât să fim privityori defăimați ai împilării neamului și ai dărîmării patriei!

V. Mangra.

Sporirea honvezilor. Ungurii vor să țină pași cu celelalte state din Europa: s'au apucat deci să sporească și ei numărul honvezilor. Astfel se scrie din Budapesta, că în același timp când s'a hotărît serviciul de doi ani, ministrul de honvezi a luat măsuri să se sporească și fiecare companie cu câte 27 soldați.

Austria contra Ovreilor. În ședința dela 20 c. adunarea provincială a Austriei-de-jos a primit, cu mare majoritate, propunerea deputatului Vergani, care încă înainte de asta cu mai multe săptămâni ceruse a se lua măsuri și a fi dați afară toți Ovreii cari sînt aplicați la biroul de stenografie a Dietei.

Discuțiunea asupra acestei propuneri a ținut mai bine de o oară. Prințul Auersperg a propus trecerea pur și simplu la ordinea zilei asupra propunerii. Profesorul Pick a spus că e rușine ca un corp legislativ să se arete atât de intolerant. Schneider a propus, că deodată cu această propunere să se mai primească și alta, și anume: să li-se ia Ovreilor averile și banii, fiind toate acestea agonisite în chip vinovat.

Pentru presă. În același timp în care Reichsrathul austriac a desființat timbrele postale pentru ziare, s'a mai votat și legea prin care se permite vinderea liberă pe stradă și în gări, a ziarelor.

Numai „liberalii” din Budapesta stau pe loc și nu fac nimic pentru a mai ușura din cătușele în care e legată presa.

Împăratul Germaniei la București. Ziarele maghiare primesc știrea că dl D. Sturdza, fostul prim-ministru

și ministru de externe al României a stat la Berlin pentru a prepara mergerea la București a împăratului Wilhelm.

POLITICA SOCIALĂ

II

La lucru

La această iubire platonice însă nu putem rămânea. Bilanțul profitului și al pierderilor de suflete reclamă o îngrijire serioasă.

Puterea unei națiuni o formează forțele ei productive, fizice și intelectuale. Gurile consumente sînt sarcina unei națiuni.

Și ce pierdem noi într'un an? 7 brațe productive de bărbați și 3 femei, în schimb pentru o femeie. Ce va să zică nu femeile ni-se duc, mai mult de vor fi bogate, precum sigur va fi cazul cu cele 3 duse, ci bărbați cari se le susțină și femeile, familiile lor. Sigur că-și vor fi ales harnicii bărbați, căci slăbănogi ar fi găsit și în neamul lor, fără a fi siliți da fetele după urgisiții de valahi.

Mai adaugem cătră aceștia masa renegaților, și înșine ne vom îngrozi de deficitul moral și intelectual ce-l avem într'un an numai.

Hanibal e înainte porților, toți îi vedem paloșul cuceritoriu. De Ieremiade nu se sparie, trebuie să ne încingem și noi paloșul apărării.

Serviciul pastoral e un paloș al puterii noastre naționale. Acest serviciu pastoral își are o cardinală datoriță, ce se numește misiunea internă. Această misiune internă consistă în cercetarea caselor credincioșilor, ispitirea boalelor trupești și sufletești din familii, apoi mângăierea și îndreptarea cu sfatul și cu fapta a celor năcăjiți ori rătăciți. În apusul european această misiune internă susține mai mult echilibrul social decât îngrijirile statului și filantropiile stau cu fonduri la spatele lor să ajute acolo unde preotul misionar găsește nevoie de ajuta. La noi este mai virtos reclamată o intensivă misiune internă pastorală. Preotul mai ales să controleze creșterea copiilor și să fie sfetnicul familiei în alegerea carierei, în plasarea copiilor, și spriginitoriul în obținerea de ajutoare unde se reclamă, cu un cuvânt să formeze ochiul lanțului ce leagă pe fiu cu mama sa națiune. Fără această misiune internă pastorală, munca noastră este numai incidentală, o luptă gherilă fără planuri și isbânzi susținătoare de neam.

Apelăm dar ca Români la sentimentul românesc al preoției noastre; de rândul datorințelor acestora îi învață marele lor maestru apostol Pavel,

și studiul maicei biserici care i-a instituit de preoți Români.

Alt paloș e acțiunea socială. Inteligența să intre în contact direct cu societatea măestrilor.

Unitatea creștinească exprimată prin actul simbolic al împăraților puternici, cari în Vinerea Mare spală picioarele la 12 cerșetori, va fi exprimată pe terenul național prin strîngerea mânilor muncitoare, și un rost va fi tuturor.

Să înființăm cercuri sociale și noi, la mese verzi și la mese albe, unde numai sînt doi sau trei adunați în numele lui Christos, adevărate cercuri de inspirațiune națională.

Că nu sînt neam de rând măestrii. Vremuri bătrâne mărturisesc de originea lor. Cine să nu cunoască pe cel mai bătrîn om din lume pe Matusal? Ei bine, măestrii sînt nepoții lui Matusal, care a născut pe Lamech, al cărui prim fiu Iovil întemeiază viața nomadă; al doilea Iuvall arta; iar al treilea Torel: „acesta a fost bătătoriu cu ciocane, lucrător de aramă și de fier”. (Gen. cap. 4, 18 sequ.).

Evident e dară că măestria e soră nu numai cu economia rurală ci și cu cocoana artă și știință, dar în ceiaș cinste după sf. scriptură cu rorile sale artă și știință și noi sînt în frați nu numai după sînge ci și după profesiune. Este bine să nu o uite aceasta domni nostri.

Problema principală a industriei noastre este să iee concurența cu industria străină. Să avem și noi, dacă nu fabrici, cel puțin ateliere mai mari industriale, în care tinerii sodali să găsească lucru și ocrotire, casă părintească, iar publicul să găsească artiști trebuincioși.

Industriașul bun trebuie să fie un blat prin școli de specialitate, prin streinătate, de unde să aducă ca sine aptitudini prin cari să poată satisfăce și cele mai exagerate pretențiuni ale publicului, să lucreze frumos și bine. Avem lipsă de o clasă industrială. În acest înalt nivel o clasă care să știe lucra tot atât de frumos și bine cași streinătatea, o clasă care să fie în curent cu toate progresele streinătății, ca astfel să poată ținea concurența calitativă cu industriașul strein. Cu un cuvânt, școală trebuie să li să creeze industriașilor noștri, caei de rîndul harniciei, slavă Domnului, nu stau ai noștri înderetul streinilor. Brațele viguroase și mintea sănătoasă nu le lipsesc.

Aceasta se poate realiza așa, dacă se vor alege tineri harnici din toate ramurile industriei și cu stipendii se vor trimite în streinătate, prin Viena, Berlin, Paris etc. unde să învețe lucrul fin ce să plătește scump. Iar după

poții crescuți în școlile ungurești, și cari acum urse limba părinților lor.

Și Aradul, care la 1848 abia era un mic orașel, prin imigrări azi mâne ajunge la cifra de 45.000 locuitori, între cari Români și Sârbi abia vor face vre-o 15.000 suflete, strănse în inelul de fier al unei societăți fanatice și de puterea oficială ce le stă la spate împingându-o în contra noastră.

Maghiarisarea Aradului

Să ne oprim la Arad. Sistemul de acțiune oficială și socială e același pretutindenea; în Arad poate acțiunea are aparat mai mare de cât aiurea, aici și Românii de aici poate sunt mai neapropiabili de cât aiurea. Altcum toate se potrivesc pretutindenea. Cel puțin politica socială din Arad arată supremul grad de expansiune al acțiunii sociale de maghiarisare.

Să începem cu școlile. Școlile elementare maghiare au în Arad peste 8000 elevi. Noi până la 1891 aveam 7, de atunci încoace s'au mai sporit cu 3, de tot dar 7 școli, câtră cari se mai adaugă, pentru instrucțiunea superioară, școala de fete, care bine organizată ne poate face bune servicii întru creșterea românească a ficelilor de industriași. Avem, cu totul până la 700 copii obligați a umbla la școală.

Urmează apoi șirul școalelor medii: gimnasiu, reale, comerciale, civile, școli speciale de industrie, precum e școala industriei de metal și lemnărit, cari toate sunt inspirate de duhul culturii maghiarismului.

Pe noi nu ne lasă nici pe banii noștri să ne facem un gimnasiu, ci ne silesc să mergem la gimnasiul lor. Ei vor ști de ce. Pentru noi e destul să știm, că odinioară tinerii români erau în majoritate în gimnasiul din Arad, iar astăzi abia sunt vreo 20 și câțiva; și aceia necajii, ca vai de ei.

Ungurii mai și un „Kulturegyet“ special, numit „Kölcsey egyet“.

Apoi fabricile: prima fabrică de spirt în monarhia a lui Neumann, fabrică de vagoane, de lemnărie, de vâpșe, de chibrite, de praf de pușcă, însoțite de bogatele ateliere industriale în toate ramurile industriale.

Limitațiunile orașenești, comitatense de stat, dau toate de lucru ateliereilor industriale.

Camera comercială și industrială, și reprezentanța industrială îngrijesc de lucrarea concetrică în spiritul maghiarismului.

Toate aceste influențează pe industriaș în decursul muncii sale, în câștigul pâinii de toate zilele, pe care o pot amări ori îndulci după gradul de milare ori rezistență a bietului nostru frate.

Iar mai rămănea industriașului nostru timpul liber de seară ori de sâmbători, care și l'ar putea petrece în cercul familiei sale românești ori în cercuri sociale românești. Politica socială maghiară s'a îngrijit și de cuprinderea acestui teren.

A înființat anume cercuri sociale în diferitele grupe orașenești. Așa sunt cercurile sociale Kossuthiste și de răspândirea limbii maghiare, cari s'au

cuiburile lor numite mese, „asztaltársaság.“ Aradul are în preponderanță cuiburile de: „Kossuth asztaltársaság“ și „Magyar nyelvterjesztő asztaltársaság.“ Aceste intrunesc zi de zi membrii și oaspeții lor la masa albă, unde între pahare să prind, ca cu undița, victimele. Arangiază iarna baturi, vara maialuri, în toate duminicile și sâmbătorile; și ce n'au putut face paharele, fac oacheșele parfumate ale industriașilor bine situați. Honorații maghiari și puterea oficială le stau la spate, indemnând și jertfind timp, ostenele și bani pentru accelerarea procesului de asimilare. Această politică socială ne răpește din an în an familii întregi, ori prin trecere formală ori prin și mai numeroasele renegări.

Mijloc de apărare.

Prima reacțiune a produs-o în societatea românească fericitul de pie memorie avocat Mircea V. Stănescu cu amicii săi.

Domnul Ion Slavici, jurist, prin anii șapte-zeci în cancelaria advocațională a D-lui Stănescu, începe primele conferințe ținute anume pentru industriași, cărora le deschide ochii să vază și înțeleagă poziția lor în societatea străină. Alături cu aceste conferințe se arangiază petreceri sociale anume pentru industriași, împreună cu jocuri naționale, călușerul etc. Tinerimea industrială împrăștiată mai înainte prin societăți străine unde și limba și-o uitase, acum se adună la jocuri și cântări românești și în scurtă vreme s'au închiegată într'un corp.

Filisterii îi iau în ris. Pentru dînșii „călușerii“ erau niște gălăgioși. Dar se întoarce roata una, și „călușerii“ gălăgioși ce nu pot face cu sprintenele lor opincute, fac cu viersul.

Înfințează un cor vocal și încep a cânta doine dulce, dulce, doine românești. Aceste aprind și inimile bătrânilor, și hora fraților se întinde.

Mircea Stănescu și „Progresul“

Acum a sosit timpul organizării formale. D-l Stănescu convoacă o conferință la 13 (25) Martie 1883, în care citez din procesul verbal:

„Emeric V. Stănescu pune la ordine ziua zilei propunerea lui, ca obiectul conferinței de astăzi, pentru înființarea unei societăți cu destinațiune de conversare culturală de nobilă desfructare, manropia, morala religioasă, de moderațiune, de sprindere a industriei profesionale și de casa precum în mine și de normantare; și predă amănunțit schișelei organismului și a activității unei societăți.“

Așa se înfințează societatea industriașilor „Progresul“. Guvernul nu aprobă statutele, dar Stănescu nu abdică. Le susține de nou și societatea „Progresul“ funcționează mai departe.

În acest stadiu îl răpește cruda moarte în puterea vieții. Industriași și astăzi ies în corpore în toată ziua morților și cu lacrimi în ochi cântă veșnică pomenire neuitatului lor redesteptător și conducător.

A urmat părintele V. Mangra în conducerea „Progresului“. Acesta adună tabăra întristată și o însuflește de nou. Statutele retrimise le modifică și susține iarăș spre aprobare, de unde însă se retrimite la 1892 negativ și cu poliția scot sigilul societății din mâinile părintelui Mangra, carele numai forței a cedat. Societatea „Progresul“ e condamnată la moarte.

Cele 9 litere se pot îngropa, spiritul însă nu. „Progresul“ nu există, dar există oameni și spiritul Progresului. Ei se adună acum sub titluri ocazionale, încunjurați de acea parte a inteligenței, care i-a dat viață Românească strigând în lumea mare că „Dunărea'i furată“.

DIN DIETĂ.

În ședința dela 18 c. a dietei maghiare Helffy s'a ocupat de politica financiară a guvernului, arătând cum duce țara la faliment. Zmeskal (poporal) a executat apoi pe Komlóssy, care era mare opozant până ce nu l'au făcut canonic. Privitor la lupta ce guvernul a dus-o în contra partidului poporal, a spus că în Bodro solgăbirăul a oferit în public 10.000 fl., numai ca populațiunea să nu voteze pentru partidul poporal, ear viătorul de stat Bona a tras cu pușca asupra candidatului poporal Klimosky, și când acesta a reclamat, a fost arestat. La Nameszto, în interesul cortesirii pentru candidatul guvernamental, a fost numit inspector financiar un finanț dat afară înainte pentru că furase bani publici.

În ședința dela 19 c. Dieta a încheiat cu discuțiunea asupra bugetului.

Au vorbit guvernamentalul Pap Géza, un liliputan, care face o figură caraghioasă în parlament, apoi kossuthistul Rátkay, care în vorbirea sa părea a fi un mameluc în regulă: poate că își plătește o poliță (cambiu) dela alegeri.

La urmă a vorbit contele Zichy Janos (poporal), arătând noi fărâdelegi, sevârșite de guvern cu privilegiul alegerilor dietale.

Spicuri din presa maghiară.

„Alkotmány“ scrie în numărul seu dela 19 c. un articol de fond, în care constată:

„În parlamentul maghiar stau dușmanii cei mai înverșunați ai creștinismului, dușmani de cari nu mai sânt în nici un alt parlament din lume.“

Luăm act cu plăcere de această mărturisire prețioasă.

Din Ardeal.

Cojoena, (lângă Cluj) 3/15 Ian. 1897.

D-le Redactor!

În suferințele zilnice câte-o petrecere, fie macar și odată pe an, ne procură deosebită mulțumire sufletească.

Vă scriu șirele acestea sub impresia, ce mi-au lăsat-o plăcutele momente dela petrecerea poporală din Cojoena.

Seara primei zile a anului acesta au petrecut-o românii de aici împreună în dulce armonie. A fost mare satisfacție a participa la o adevărată manifestare a simțului social-național. Încă înainte de 7 ore, pe când era fixat începutul petrecerii, spațioasa și frumoasa sală a școlii rom. gr. gr. era înțesată de public curat românesc. Doue

ore ne-au delectat mai multe coruri, declamări și teatru, cari au reușit peste așteptare; recunoștință dlui învățător Demian care a arătat mult interes și diligență conducerea corului.

Terminat programul oficial, s'a jucat a mare însuflețire jocuri populare românești până în zori de zi; în pauză 12 tineri costumati conduși de dl învățător, au executat cu multă istețime tradiționalele jocuri: călușer, bătută și țarina.

La orele 12 din noapte s'a întins o masă mare românească, ospetându-se toți cei de față. În fruntea mesei erau dnii preoți: Ciortea, (Cojoena); Ilescu, (Banabie); și Chechies, (Apahida) cu amabila soție.

Șirul vorbirilor l'a început dl preot din loc Ciortea, indemnând poporul în scurte cuvinte înțelepte a avea totdeauna naintea ochilor biserica și școala română. Între alții dl preot Ilescu în termeni aleși a exprimat mulțumită și laudă bravilor Cojoceni, că sub conducerea bunului păstor sufletească se știu afirma pe toate terenele ca Români luminați. — A urmat apoi un prea frumos discurs, rostit de dl profesor din Brașov Aureliu Ciortea, fiul dlui paroh. Dl Ciortea a vorbit cu atâta foc și entuziasm, încât a electrisat cu totul pe cei prezenți. A accentuat însemnătatea portului național, care în aceste părți e foarte neglijat, combătând aspru răul obicei de a imita pe străini, insistând pe lângă îmbrățișarea mândrului nostru costum și păstrarea curată a lui.

Cu multă pricepere au vorbit un bătrân și un tânăr din popor. Ambii mau surprins cu toastele ce le-au ridicat: bătrânul pentru oaspeții cari au onorat petrecerea, ear tânărul pentru conducătorii națiunii.

Întregă prezentarea manifestată de popor la petrecere, mi-a stârnit convingerea, că în fruntea acestor oameni se așază un bărbat luminat cu multă durere de biserică și neam, care toată viața și-a dedicat-o binelui și fericirii poporului român. Dumnezeu se-l țină întru mulți ani!

Correspondentul.

Din Banat.

Lipova, 7/19 Ianuarie 1897.

Luni, în ziua de Bobotează, cu începere dela 7 ore seara, s'a ținut în Lipova o foarte frumoasă și rară petrecere poporală, cu scop ca din venitul curat să se facă un prapoz în sfânta biserică. Lipovenii sunt faloși, că biserică ca la ei nu găsești în 7 comitate. Dar si îngrijesc de maica lor, de sfânta biserică, toți din toate puterile. În anul din urmă au făcut din curtea bisericii o adevărată grădina de flori. Continuând astfel, curtea bisericii Lipovei se va asemăna cu cea a bisericii „Domnița Balasa“ din Bucuresei. Acum voiesc bravii Lipoveni să o mândrească și pe din lăuntru, ca intrând cineva în ea să admire și internal, cum admiră esternal, cu turnul cel măreț în trei sfecuri!

Cu scop bisericesc deci s'a arangeat și petrecerea de Luni seara. Și ca să poată lua parte tot poporul, comitetul arangiator a pus preț de intrare numai 25 cruceri. Din acești 25 cr. s'au acoperit toate spețele și au mai rămas pe deasupra un veni curat de 131 fl. 25 cr. Acolo a fost toată Lipova, dela protopop până la crâșnic și de la primariul II și episcopul I bisericesc domnul George Georgevici până la cel mai cinstit sârac. Dintre honorații au mai notat fugitiv pe d-nii Ioan Cimponer preot, Sever Bocu, Dabici, Zaria Mircu, Ioan Toma, Nicolae Mircu, Eftimie Ciogogariu, Iuliu Nester, Atanasii Pașca, Nica Roșu, Emil Doje, N. Bichicean etc. Sala dublă și foarte spațioasă dela „Regele Ungariei“ n'a putut primi între păreții săi nici jumătate din poporul adunat. Pe la 9 oare cei mai în vârstă mergeau câtră casă ne mai având loc nici pe ambit. Întrebându-i, îi răspundeau: „Acolo-i domnule, toată Lipova!“ D-nul protopop Voicu Hamsea a fost invitat prin o deputație de 15 feciori țărani, aleși

unul ca altul. La intrarea în sală a fost primit cu „Marșul lui Mihail Viteazul”, entuziaste strigări de „să trăiască” și apoi u cântarea: „Preoți cu crucea în frunte”, n la jocuri (toate numai românești) vedeai n a cu țărani pe toți tinerii inteligenți și meseriași deopotrivă. Adevărată frățietate!

La mezul nopții domnul Sever Bocu (compt. la „Lipovana”), aclamat de tinerime, a ținut un prea frumos toast. „Vox populi, sp ex Dei”. Glasul poporului e glasul Domnului, și când poporul cu un glas strigă, trebuie să fie auzit și când cu o voință cere, trebuie să i se dea ce e al său!

„Nici un român nu e sărac, zice mai departe dl Boc, căci a moștenit dela moși-strămoși cele mai scumpe și mărețe averi: „Legea” „limba” și iubirea de adevăr! Pentru apărarea acestora Românul să-și țină de mândrie a-și jertfi chiar și viața!

Pentru aceasta frumoasă vorbire, dl Boc a fost felicitat cu căldură de întregul public.

S'a jucat apoi marșul „Deșteaptă-te Române” arăngiat de vătaful dl Emil Doje. Dar loc ca în palmă. Ce s'a întâmplat dar? Sprintenul vătaf a pus toată trupa în mișcare, și-a făcut loc, a eșit la stradă și încunjurând hotelul, a intrat în sală pe ușa de către Mureș!

Correspondentul.

PENTRU CRESTINISM.

În adunarea provincială a Austriei de jos se va propune un proiect de lege care țintește la îndreptarea moravurilor stricate în urma ticăloșilor ovreiești.

Punctul I al proiectului este:

„Trebuie a se pune deosebită grijă pentru educațiunea religioasă a copiilor atât în casa părintească cât și la școală. Tocmai de aceea, presa creștină este datoare să stea în serviciul direcțiunii creștinești slăbită în urma uneltorilor ovreiești.

Ear' punctul 7 zice:

Elevii creștini și ovrei trebuie separați.

Ce bine l-ar prinde și Ungariei o asemenea lege!

Cestiuni economice.

Distribuire de semințe. Se știe cât de puțin cultivă economii nostri așa-numitele nutrețuri măiestrite, și se cușează și folgoasele, ce le are, cel-ce le cultivă, dispunând în toată bună-vremea de belșug de nutrețuri și de vite bine hrănite. Avându-le aceste în vedere, comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatului Sibiiului” au decis să distribuie și în anul acesta între membrii Reuniunii în mod gratuit semințe de trifoiu, napi și luțernă și ca articolu nou semințe de cânepă italiană. Cere-rile să se înainteze la amintitul comitet (în Sibiu) până la 1 Martie n. a. e. Totodată membrii împărtașiți în anul trecut se facă raport la comitet despre recolta obținută.

† GRIGORE SILAȘI

Din Năsăud ne sosește tristă știre, că veteranul profesor universitar Dr. Grigore Silași a încetat din viață.

Decedatul a fost unul dintré cei mai de valoare luptători naționali. Pe terenul cultural îndeosebi, și-a câștigat merite neperitoare. Mai multe generațiuni dela dinăul și-au primit, la Universitatea din Cluj, cultura națională și acel spirit de curat sentiment românesc,

care l-a condus pe Dr. Silași în toată viața sa.

De câțiva ani, Dr. Gr. Silași trăia retras. Numele lui a fost des și cu lauda amintit îndeosebi în anul 1884, când Ungurimea dela Cluj pornise acea goană selvatică în contra Românilor și a societății „Julia”.

NOUȚĂȚI

Boboteaza, marea serbătoare a creștinilor ortodocși, ca în toți anii, așa și de astă dată a fost serbată în Arad cu deosebită solemnitate. Serviciul divin l'a oficiat însuși P. S. Sa Episcopul, înconjurat de domnii V. Mangra și Aug. Hamsea, de protopopul M. Bocșan și preoții Vațan și Popoviței. Corul a executat cu deosebită artă cântările bisericesti de d. G. Dima.

Citim că în Budapesta Sârbi au sfințit cu osebă pompă apa la Dunăre. Nu s'ar putea oare ea pe viitor să s'ar găsească la Mureș, care e la o distanță numai de câțiva pași de la catedrală?

De la Curtea episcopescă. În ziua de Bobotează P. S. Sa domnul Episcop a invitat la prânz mai multe persoane distinse din societatea românească a Aradului. În decursul prânzului s'au rostit mai multe toasturi. Cel dintâiu l'a ținut P. S. Sa domnul Episcop, dorind eredității săi un an nou de prosperare și fericire. A făcut mare efect toastul al doilea, în care a vorbit despre vitalitatea neamului românesc. Dl dr. N. Onțu a toastat pentru P. S. Sa Episcopul; dl dr. St. C. Pop pentru buna înțelegere și înaintare a bisericilor surori, și îndeosebi pentru episcopul care săvârșește fapte plăcute d'opotrivă atât Românilor gr. orientali cât și celor gr. catolici. D. V. Mangra a făcut loana adevăratului prelat. Au mai vorbit profesorul G. Pop și judele în pensie d. Luca, care prin derivațiunile sale filologice a produs mare înveselire.

Eri, ziua S-tului Ișan, P. S. Sa Episcopul a primit felicitările tuturor Românilor din Arad. Corpul profesoral, preoții și elevii celor două institute, de teologie și pedagogie, l'au salutată prin delegațiuni.

În amintirea lui Ioan Macaveiu. Văduvei preotului Ioan Macaveiu i-s'a trimis următoarea adresă:

„Astăzi, la soborul sfântului Ioan Botezătorul, la ziua onomastică vărsăm lacrimi pe mormântul conșoțului pierdut și reposit în chinuri și dureri, carele pe Christos cu îndrăzneală l'a propovăduit; fericit pă-mântul care a primit trupul lui și s'a adăpat cu sângele lui.

Valea Călugărului. Ioan Bufanu, preot.

Măestrii și sodalii români, membrii ai „Asociațiunii Aradane” având în ziua de Bobotează o convenire în sala de lectură a „Asociațiunii”, s'au constituit în comitet pentru arangiarea unei petreceri cu joc, care se va da în ziua de 6 Martie a. e.

S'a hotărât în același timp, ca sodalii cari învață cântece bisericesti și să joace „călușerul” și „bătuta”, în Duminica Tomii să dea o producțiune: joc de teatru, concert și petrecere cu dans.

S'a mai hotărât ca măestrii și sodalii români să întemeieze un cor bisericesc mixt, alegând ca măiestru de cântări pe dl învățător N. Ștef.

Pentru înscrierea tuturor măestrilor și sodalilor români, s'a ales din fiecare ram de industrie câte un bărbat de încredere.

Serbătorirea revoluțiunii! Foile locale ungurești scriu că societatea istorică maghiară studiază deja asupra unui plan privitor la serbătorirea izbucnirii revoluțiunii ungurești.

În primăvara viitoare se împlinește adică 50 ani de când s'au săvârșit primele fapte cari de istoricii maghiari sunt socotite ca preluđu ale revoluțiunii ce s'a declarat apoi sub conducerea lui Kossuth.

Nici îndoială nu încap: patrioții din „Golgota maghiară” se bucură că vor mai putea să adauge un fapt la educațiunea revoluționară pe care cu atâtă predilecțiune o cultivă toți.

Încercarea de sinucidere pe scenă, unde tocmai juca un rol de a se sinucide, a actorului Balla Kálmán, prim-amorez la teatrul din loc. servă foilor ungurești de bogat material pentru a brodi articole de senzație. Înadevăr, de trei zile seriu într'una, ocupându-se până și de cele mai mici amănunte ale vieții artistului, care de altfel neagă că ar fi vrut să se sinucidă, ci s'a rănit neștiind că în pistol era glont.

Duel. Ziaristul maghiar Tiszti Lajos, redactor la „Arad és Vidéke” și Dr. Lengyel Sándor, functionar care a scris în „Aradi Közlöny” certându-se, prin presă, asupra unor chestiuni administrative, privitoare mai ales la felul imoral cum se fac candidaturile la alegerile de solgăbirae, au duelat Duminică, S'a tras, dela distanță de 35 pași cu 5 pași avante, câte un glont, fără nici un rezultat tragic.

Aviz. Invităriile pentru balul român din Arad s'au expedit deja. Acei p. t. domni cari din eroare au au primit invitare, sunt rugați a se adresa în privința aceasta d-lui secretar al comitetului arangiator Dr. G. Proca, în Arad.

Din comitat. Între Gurahonț și Brad va comunica d'aci încolo un tren care pleacă din Gurahonț la oarele 12 și 41 minute și ajunge la Brad la oarele 3 și 32, ear' din Brad pleacă spre Gurahonț duminica la 8 ore.

Petreceri. Reuniunile femeilor române de ambele confesii din Făgăraș și jur, invită la petrecerea cu dans care va avea loc Duminică în 24 Ianuarie 1897 st. n. în sala „Laurita”. Începutul la 8 ore seara. Pentru reuniuni: Zinca Roman, președintă; Maria Dan, președintă. Venitul curat este destinat în favorul reuniunilor. În pauză se va juca „Călușerul” și „Bătuta”. — „Reuniunea femeilor române din Brașov” invită la petrecerea cu dans ce se va ținea cu scop filantropic, Sâmbătă în 11/23 Ianuarie 1897, în sala Redoutei orașenesci.

Desființarea unui protopresbiterat. Din Săcărâmb (comitatul Hunedoarei) primim știrea, că în urma trecerii la pensie a veteranului protopresbiter Sabin Piso sen., protopresbiteratul II al Geoagiului s'a declarat desființat cu 1 Ianuarie c. v., ear comuna ce aparține la acest tract în conformitate cu dispozițiunile congresuale relative la arondare, trec la protopresbiteratul Geoagiu I, condus de veteranul protopresbiter Vasile Pipos din Hondol; protopresbiteratul Geoagiului I în viitor se va numi simplu al „Geoagiului”.

„Foata pedagogică,” de care făcusem mențiune în N-rul nostru 1 a apărut, având cuprins de tot variat și instructiv. După cuvântul redacțional, în care se face istoricul înființării și scopul urmărit prin acest organ, urmează tratatul „Câteva observări asupra învățământului de religieune” de Dr. D. P. Bărelanu, „Modele de lecțiuni” de Dr. I. Stroia, „Din literatura școlară” de Dr. P. Span, „Informațiuni”, „Felurimi”. Apare la 1 și 15 a fie-cărei luni. Prețul abonamentului 3 fl. pe an. Acest organ pedagogic ar fi de dorit să nu lipsească de pe masa nici unui învățător român.

Știri locale. Privitor la regularea căii principale a orașului, consiliul comunal a hotărât să însărcineze serviciul tehnic al primăriei cu facerea unui plan de a se nimici „promenada” care împedează circulația. Se proiectează deasemeni asfaltarea completă a străzilor Petőfy, Forray, Templom și Kazinczy.

Punerea pietrii fundamentale a parcului camerei de comerț, care e va avea pe

cheiul Mureșului, dacă timpul nu se va schimba, se va face în săptămâna viitoare.

Proces senzațional. Se știe din Novi-Sad (Neoplanta) că procesul pe care l'a intentat Patriarhul sârb contra d-lui dr. I. Gruici, se va pertracta la tribunalul din Zombor în ziua de 3 Februarie. Se știe, că dl Gruici a acuzat pe patriarh cu deturnarea banilor bisericesti. Procesul va face cu atât mai mare senzație, cu cât la desbatere, conform legii, va trebui să asiste și acuzatorul.

ULTIME ȘTIRI

Retragerea baronului Jósika.

Budapesta, 20 Ianuarie. Cu toate desmintirile foilor semi-oficioase, știrea despre retragerea baronului Jósika, ministru à latere, se acreditează. Causa demisiunii este că angajându-se a negocia numirea contelui Majláth Gusztáv ca ajutor de episcop în Ardeal, n'a reușit și amănuntele negocierilor au eșit la iveală înainte de vreme și au făcut pe contele Majláth să nu primească oferta baronului, mai ales că acesta deși president al statului catolic din Ardeal, n'a reușit să exopereze dela guvern contelui Majláth și titlul de *cum jure successoris*, cum ar fi fost și dorința Vaticanului.

Marina austriacă

Roma, 20 Ianuarie. Ziarele dau știrea că reprezentantul Italiei la Viena, contele Nigra, a semnalat guvernului *sporirea marinei austriece*. În privința aceasta s'au și ținut la Viena conferențe și s'ar fi hotărât de asemeni întărirea a mai multor puncte importante strategice pe litoralul Adriaticei. Îndeosebi se vor întări Lissa și Cattaro, unde se vor face și faruri, și în alte multe puncte se vor ridica magazine pentru arme și munițiuni. În cercurile politice de aici știrea aceasta a produs mare senzație.

Disidență între Croați.

Agram, 20 Ianuarie. În cercurile politice d'aci se comentează foarte viu, că deși partidul guvernamental numără 89 deputați, totuși proiectul de lege privitor la modificarea legii de presă l'au votat numai 36 deputați. Tot numai atâția au fost iscaliți că proiectul a fost depus pe biuroul acunării provinciale.

Timbrele pentru ziare.

Viena, 20 Ianuarie. În ședința de azi, Reichsrathul a primit cu 149 voturi contra 47 proiectul de lege priu care timbrele postale pentru ziare sânt desființate.

Boboteaza în București.

București, 19 Ian. Boboteaza serbat la țermul Dâmboviței cu mare solemnitate. Plecarea M. Sale de la gelui dela Palat a fost anunțată de bubuitul a 21 tunuri. La kioscul unde s'a oficiat sfințirea apei, Regula a fost primit de I. P. S. Sa Metropolitanul Primat, înconjurat de cler, de consiliul de ministri și înalții demnitari ai Statului. La solemnitate a asistat un public foarte numeros.

Ca în toți anii, așa și acum, după crucea aruncată în apă, s'au scaldat în apa Dâmboviței mai multe persoane

ce să reîntorc iarăși societatea are să se îngrijească de credite ieftine pentru începutul măestriei și de cum-părători. În respectul creditelor vor face îngrijirea băncile.

Stipendiile noastre cea mai mare parte sunt înființate pe vremea când clasa comercială și industrială nu era considerată ca factor în civilizațiunea poporului nostru. Așa s'a întâmplat ca stipendiile în genere beneficiază numai carierile științifice.

Să ajutăm pe meseriași!

O parte din aceste stipendii, și anume unele literale, fondationale nu opresc, tre-buie aceluiași folosite pentru beneficierea ti-nerimii industriale și comerciale. Aso-ciațiunile, comitetele și consistoarele cari administrează aceste fonduri, au datorința națională a îmbrățișa co-merciul și industria, căci ce a fost intențiunea fondatorilor? Densii au contemplat progresul după vederile de atunci, iar noi trebuie să ținem cont de actualitate și să realizăm scopul fondatorului în chipul cel mai eficace, dat de împrejurările actuale. Filosofii crescuți din stipendii, au implinit cu cinste misiunea intenționată de fon-datori; acum ne trebuie și parale, iar paralele cu ciocoanele industriașului să fac astăzi, altfel rămânem numai la spoiadă cu sublimul giutei latine.

Inteligența face parte din acele cor-porațiuni și are datorința a lucra în această direcțiune. Tot densa stă în jurul pioșilor fondatori de astăzi; des-chidă-le inima spre acest scop mare național, îndemne la înființarea de sti-pendii pentru industriași și comercianți. Să va începe cu florini, cum s'a în-cepăt și celelalte fundațiuni și să vor sfârși cu sutele de mii ca și cele-lalte fundațiuni, și vor fi binecuvên-tați de clasa viitorului, a industriașilor și măestrilor, precum cei de mult sunt binecuvênțați de clasa inteligenței.

Să fac fonduri zi de zi, din petre-ceri, din colecte ș. a., aceste fonduri să aibă menirea a ridica industria și comerțul român. Aceasta fie parola pretutindenea unde să adună un crei-tariu ori doi.

Să inaugurem o conștiință politică so-cială, care să ne creeze indispensabila clasă socială și comercială, indepen-dentă și bogată și cinstită cum e ca pretutindenea; dacă voim să ținem ca națiune concurentă cu vecinii noștri pe toate terenele, să fim o națiune independentă, bogată și cinstită în în-treagă ființa noastră, ca așa lupta de existență să o putem suporta cu cinste și barbație.

Uncheașul.

Măcelul dela Anina.

Causa grevei lucrătorilor mineri. — Fe-melle și gendarmii. — Lupta. — Gendarmii au tras în popor. — 11 Morți și 15 răniți.

Lumea abea a început să se liniș-tească de îngrozitorul măcel de la Mehadica și abia că i-au înmormântat pe nenorociții catastrofei dela Reșița, când iară trebuie să înregistrăm o re-voltă cu sângeroasă urmare a băie-șilor din Anina, un alt centru al mi-nerilor.

Informațiile asupra acestei revolte sunt următoarele:

Muncitorii societăți căilor ferate au hotărât să se pună în grevă din pricină, că direcțiunea societății a in-trodus statute noue, relativ la pensi-onarea și ajutorarea muncitorilor în cas de inaptitudine la muncă. Regu-lamentul nou, conținea dispozițiuni dintre cele mai nefavorabile, în cât durata serviciului, care îndreptătea la pensie, s'a urcat dela 30 la 40 ani, iar suma ajutorului s'a micșorat mult și în deosebi vedușele și orfanii erau neîndreptățiți după noul regulament.

În urma acestor vătămătoare dis-pozițiuni ale direcțiunii, muncitorii în-demnați de femeile lor s'au pus în grevă, iar o deputație a lor, s'a pre-sentat în fața directorului, cerând re-vocarea noului statut. În același timp direcțiunea ca să pună capăt grevei și agitațiunii ce domnea între munci-tori, a cerut grabnic ajutor dela co-manda gendarmeriei. Sub conducerea locotenentului Ballò, gendarmii s'au înșirat în jurul edificiilor direcțiunii, provocând pe muncitori să se liniș-tească și să reînceapă munca zilei, în ordine. Femeile muncitorilor vâ-zând zădărnicită toată acțiunea de până acum, întru schimbarea statu-telor, au adresat bărbaților cuvinte de încurajare: „Nu vă lăsați să ve în-frice acum cu jandarmii, și apoi noi să rămânem la un cas de nenorocire peri-toare pe drumuri. Pentru noi și copii noștri, nu vă lăsați, dați în gendarmi, căci sântefi mai mulți ca ei“.

De astfel de cuvinte, agitația cres-tea mereu, iar indignația muncitorilor din pricina asistenței gendarmărești luă măsuri din ce în ce mai mari. Au dat năvală asupra localurilor ofi-cioase rupând gardurile și spărgând câteva geamuri. În acest moment ar-mele gendarmilor să descarcă și cad la pământ 26 muncitori. Dintre muncitorii loviți de armele gendarmilor maghiari, 11 au murit la moment iar 15 sânt greu răniți. La acest trist spectacol cei-lalți mineri au luat-o la fugă; fe-meile să văietau, bărbații au început să injure. Acum gendarmii ajungând stăpâni ai situației, îi goneau cu su-lițe ascuțite, deșertând în câteva mo-mente terenul atât de impopulat mai înainte de minerii agitați la culme.

După retragerea muncitorilor a ur-mat puțină liniște, dar numai pentru a erumpe din nou indignarea în toată a sa tărie. Văzându-se împiedecați de gendarmi, au hotărât, că provoacă și pe minerii din Reșița să le vină într'ajutor, cari fiind amărâți din pri-cina catastrofei nu de mult întâm-plate, s'au alăturat și ei. Intovără-șirea minerilor era cât se poate de amenințătoare pentru poziția direcțiunii foarte perichitata de furia muncitorilor revoltați, în cât direcțiunea s'a vèzut nevoită să ceară ajutor: o companie de honvezi din Oravița și o compa-nie din regimentul armatei comune din Biserica Albă.

Ultimele informații spun că deși a doua revoltă nu și-a avut încă locul sânt serioase temeri, că muncitorii

indignați și mai ales amărâți cu de-servire, pentru neîndreptățirea ce prin noul statut li-se face lor și fa-miliei lor trăiți în miserie, — vor provoca noi vèrsări de sânge...

Spicuri din presa maghiară.

Pentru ilustrarea regimului ce stă-pânește peste noi, „Budapesti Hir-lap“ dela 21 c. scrie:

„Unde s'a mai întâmplat în Europa cultă ceea-ce s'au întâmplat în Ungaria de trei luni încoaci? În adunări po-porale poporul a fost măcelărit, la alegerile dietale au fost omo-riți 33 cetățeni, cu prilegiul unor alegeri de primari într'un loc a fost împușcat un om, în altă parte gendarmii au împușcat 3 oameni car' mai încolo au rănit 10—15 oameni. La Anina minerii vor să facă grevă, pentru-că s'au simțit loviți printr'un regulament privitor la pensionări, regulament cèzută și aprobat de guvern: intervine gendar-meria, împușcând 9 bărbați și 2 femei... Aceasta va să zică guvern de sânge.“

„Cei cari guvernează țeara, să se în-trebe: oare ce va zice lumea cultă, ce-tind într'una că în Ungaria gendarmii împușcă cetățenii cu grămada? Este oare revoluție în Ungaria? O nu! E liniște și ordine perfectă. Ori poate că e mistificare la mijloc și lucrurile aceste ni-se anunță din Turcia? Ori Erdököz, Nagy-Szombat, Hrustin, Sâtmarul, Dio-szad, Nagyfalu, Sári, Tisza Kerecseny, Mehadica și Anina sunt doară comune armenesti în Asia?“

Nu, mărturisim și noi că sunt în Ungaria cea civilisată, în Ungaria ai cărei cărmuitori întotdeauna își în-chipue că statul nostru stă cel puțin alături cu Englițera.

Ne pare bine, vèzând că totuși sânt ziaristi de treabă, cari mărturi-sesc și ei câte-odată adevèrul, și pun Ungaria unde se cuvine: între statele asiatice.

DIN ROMÂNIA

Cestiunea Românilor din Dobrogea. — Sin-dicatul presei. — De-ale armatei. — Arta germană.

De mai multe zile se face sgomot mare în jurul cestiunei Românilor din Dobrogea, căroră se pretinde că prefectul de Con-stanța le-ar fi ridicat drepturi, cetățenești, dar ministrul de interne, d. V. Lascăr a revo-cat ordinul dat de prefectul Chintescu.

„Budapesti Hir-lap“ de mai zilele trecute înregistrând această știre, voia să dovedească un lucru: că fraților noștri din Țeară le-ar merge mai viu de cât nouă aici.

„Românul“ de la 4/16 Ianuarie, ocupân-duse de această cestiune, scrie:

„Cunoscând însă exagerările presei opo-sițiunii e probabil că faptele n'au carac-terul ce le dă și că în lipsă de cestiunea „mitropolitului ele au voit să găsească un „pretext de agitație.“

Același ziar scrie că Societatea Presei din București va fonda un sindicat al presei, instituțiune prin care se vor mai îndulci re-lațiunile dintre ziaristi.

Aceasta cu atât mai osebit, serie numi-tă ziar, cu cât: „La noi ziarele au dus mai todeauna între ele un războaiu înversunat, război care nu se dedea pe principii, ci pe persoane și adese-ori aceste ziare au servi-

ca drept canal de scurgere a celor mai de-gradatoare și rușinoase pasiuni.“

Noi dorim ca sindicatul Presei să se con-stitue cât mai repede și să aibă un efect îmbucurător asupra presei române.

Tablourile de înaintare în armată au fost definitiv întocmite; ele vor fi însă complec-tate numai în cursul acestor trei luni, până la Aprilie; iar înaintările nu vor fi făcute de cât la această dată, când mai mulți in-feriori și superiori, ating limita de vârstă, și astfel vor fi puși în retragere din oficiu.

Celebra societate filarmonică din Viena, compusă din peste 200 de persoane, va merge prin Iunie la București și va da o serie de concerte la Atheneu.

Societatea va fi întâmpinată de un comi-te de recepțiune, sub presidenția d-lui Go-racuehi, consul general al Austriei în Bu-curești.

Din lumea mare.

Discursul lordului Salisbury.

În ședința dela 20 c. lordul Salisbury, prim-ministru al Englițerei, a rostit un re-marcabil discurs. Între altele a spus că deși nu toate puterile s'au înțeles asupra unei atitudini comune ce ar fi să se ob-serve față cu Turcia, totuși e posibil că marile puteri vor fi silite să exerciteze asupra Porții o presiune, silindu-o astfel să intro-ducă reformele necesare.

Dacă însă Poarta nu va voi să introducă reformele recomandate de puteri, părerea lordului Salisbury e că nu se va mai putea opri multă vreme disolvarea totală a Turciei.

Turburările din Trapezunt.

În Turcia iarăși au fost măceluri, și anume la Trapezunt, unde după știrile mai nouă, Kurzii ar fi măcelărit peste 6000 lo-cuitori de prin sate, jefuind în același timp ca astfel să se despăgubească (?) de solda pe care n'au primit-o dela valiul provinciei. Se știe anume, că așa zișii Kurzi sânt sol-dați călăreți în armata turcească, și încă cea mai neregulată și mai selbatică dintre cavaleriile statelor europene.

Se zice că cu această ocazie Kurzii ar fi omorât și pe consulul francez din Trape-zunt. Știrea aceasta nu s'a confirmat însă până azi.

Mâna Rusiei.

Ziarele germane afirmă că la ambasada rusească din Constantinopol ar fi sosit nu numai o mare cantitate de arme, dar' ci ambasadorul și-ar fi adus acolo și vre-o 150 persoane suspecte, sub titlu că acele persoane îi sunt necesare serviciului de pază al palatului.

Sunt temeri că e la mijloc earăși o ma-noperă rusească, menită a provoca încur-cături.

Știri economice.

Spiritul românesc. O corespondență din Constantinopol anunță că exportul alcoolului român în Capitala Turciei se mărește din zi în zi.

Aproape 40 la sută din cantitatea alcoo-lului ce sosește la Constantinopol, este de proveniență românească.

În anul acesta s'au expediat de la oficiul poștal central din București, cu ocazia anului nou, 41,687 de telegrame. Anul trecut s'au expediat numai 41,053.

Din cauza greutăților ce am întâmpinat până să organizăm serviciul de expediere, numărul de ieri s'a expediat numai azi di-mineață, în loc de a se fi expediat aseară, când a eșit de sub tipar.

Invitare la abonament

Deschidem prin aceasta abonament pe anul 1897 la

„TRIBUNA POPORULUI“

Condițiunile de abonament, însemnate și în fruntea foii, sunt cele următoare:

In Monarchie:

Pe un an	fl. 10.—
Pe 1/2 an	5.—
Pe 1/4 an	2.50
Pe o lună	1.—

Pentru România și străinătate:

Pe un an franci 40.—

NUMERII DE DUMINECA

pot fi abonați deosebit, ca foaie pentru popor, cu 1 fl. 50 cr. pe an, având o întindere de 8 pagine: cele 4 pagine ale foii de zi, plus un adaus poporal de 4 pagine.

Domnii cari se abonează la foaia de zi cu 10 fl. pe an, nu au să mai plătească nimic pentru adausul poporal dela numărul de Dumineca.

Administrația
„TRIBUNA POPORULUI“.

NOUTĂȚI

Timpul, în Europa centrală s'a schimbat aproape brusc. S'a făcut frig și a căzut zăpadă multă. În Italia meridională și în sudul Europei a plouat. În Ungaria și Ardeal, erii și alaltăieri a plouat în cele mai multe părți.

Mai frig a fost la Petersburg: — 17.5, și mai cald la Constantinopol: 5.7 grade căldură.

Liturghia ungurească. Ungurii nu se mulțămesc că și-au introdus, mai pe față și mai pe furis, limba în bisericile gr. catolice. Ei vor să cucerască acum și în bisericile gr. orientale. Astfel, ziarele de eri scriu că ei vor să introducă limba maghiară în biserica gr. orientală din Miskolcz, pe cuvânt că în această biserică s'ar mai fi vorbit ungurește, înainte de asta cu o sută de ani.

Adevărul e că la Miskolcz biserica gr. or. nici n'ar avea sens să fie de cât cu limba românească, să redeștepte astfel Români cari, departe de noi, s'au maghiarizat în decursul veacului.

Necrolog. Despre moartea vrednicului naționalist și bărbat erudit, familia decedatului trimite următorul anunț funebru:

Gregorius Silași, doctor de sf. Teologie, doctor onorar de filosofie, fost vicerector la seminarul „S-ta Barbara“ din Viena, profesor p. o. pentru limba și literatura română la universitatea „Francisc Iosif“ în Cluj, membru onorar al Academiei române din București, membru pe viață al Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, protopop onorar și asesor consistorial în arhidieceasa gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, director executiv al institutului de credit și economii „Economul“ din Cluj, președinte și membru al mai multor societăți și reuniuni culturale și de binefacere, a repausat după un morb îndelungat în Năsăud la 17 Ianuarie 1897 st. a în etate de 61 ani. Rămășițele pămânde sâng defunctului se vor așeza spre înmormântare în 19 Ianuarie 1897, la 10 dimineața, în cimitirul gr.-cat. din Năsăud.

Năsăud, la 17 Ianuarie 1897. Fie-i țărna ușoară și memoria eternă! În numele concăngenilor: Ana Filipan născ. Silași, ea soră.

La universitatea din Budapesta, semestrul întâi s'a încheiat alaltăieri, în 20 Ianuarie n. Până la sfârșitul lunii se fac testările indicelor. Inscriserile pentru semestrul al doilea se fac dela 1—12 Februarie.

Monografia comunei Răhău, lucrată de zealous și inteligentul paroh Nicolae Cărpeneșan din Răhău, lucrare premiată cu premiul al III-lea la concursul deschis de un grup de tineri români din Sibiu la anul 1894, a început a se publica în „Foaia Poporului“ din Sibiu (v. No. 2). Se știe, că la concursul amintit au fost intrat mai multe operate, dintre cari juriul compus din d-nii profesori Dr. D. P. Barcianu și Demetriu Comșa, închiși în acel timp în Vaș pentru „Memorand“, au propus spre premiare cu premiul I, ca cea mai bine succasă „Monografia comunei Orlat“, lucrată de învățătorul R. Simu, azi învățător în Sibiu, cu premiul al II-lea „Monografia comunei Gurariu“, scrisă de Ioachim Muntean, paroh, ear cu premiul al III-lea „Monografia comunei Răhău“ de parochul N. Cărpeneșan. Am ținut să relevăm aceste deoparte, fiindcă redacțiunea amintitei foi le retace, alta și mai ales cu scop de a afla, dacă tinerimea inițiatore (15 la număr, a căror nume este tipărit în prefața primelor 2 monografii) nu crede de consult a mai continua cu asemenea concurse?

Petrecere. Tinerimea română din Timișoara arangiază cu concursul tinerimei române din Arad, Lugos, Oravița și jur, la 3/15 Februarie 1897 în reduta otelului „Clironomul Rudolf“ din Timișoara-Cetate concert împreunat cu dans.

Maghiarizare. Fișpanul Pálffy, din comitatul Timișului. În rescripșul seu adresat congregațiunii comitatense a făcut raport despre cunoștința limbii maghiare din partea oficialilor din comitat, constatând mare lucru, că adecă sunt și oficiali de aceia, care nu cunosc perfect „limba patriei“. În decursul discuției iscate în urma acestui raport membrii s'arbi s'au provocat la legea dela 1868 despre egala îndreptățire a naționalităților. Congregațiunea, la urmă a hotărât că de aici înainte numai oficialii care cunosc limba maghiară perfect, pot fi aleși. Foaia maghiară, care publică această știre notează, că până acum în congregațiunea comitatului Timiș, numai foarte rar s'a auzit vre-un cuvânt unguresc, încât trecea ea senzație; e deci natural că această hotărîre o învelește mult. Așteptăm în afacerea asta o voce competentă, care să stabilească adevărul.

Regele Carol. D. Ioan Buhl, membru al Academiei regale din Bruxelles, a rostit, într'o ședință a acestui corp savant, un discurs asupra M. Sale Regelui Carol I.

Acest discurs a apărut și în broșură sub titlul „Charles I, fondateur du royaume de Roumanie.“

Macedo-Români. Ziarul „Faro Romagnolo“ a scris un articol foarte simpatie pentru Români din Macedonia.

Ziar nou. La București a apărut un nou ziar, „Correspondance Rose“ scris în franceză și dirigit de d. Roberto Fava, italianul amic al cauzei române. Li urăm viață lungă.

FELURIMI

De care boală a murit Napoleon I. La 5 Mai a. c. stil nou au trecut 75 ani, de când a murit Napoleon I; și tocmai acum „ziarul medical german“, ocupându-se de această cestiune, reproduce notițele foarte interesante, adunate de către doctorul en-

glez Edmund Andrews, după datele cele mai sigure, unele extrase din actele oficiale, și cari toate deriva din timpul când era prizonier de la Sf. Elena; căci până când Napoleon se afla pe tron — tot ce se atinge de sănătatea sa era privit de cel mai strașnic secret de stat. Medicii lui infricosați păzeau cea mai extremă discrețiune și mureau, fără a lăsa cea mai mică notiță.

Relațiunile din Sf. Elena sunt date de către medicii atașați pe lângă persoana împăratului de către guvernul englez. Napoleon se plângea mereu că clima d'acolo îl omoară, și chiar medicul francez Hereau susținea, că clima tropică a insulei îi scurtează viața. Dar casa de locuință a lui Napoleon era situată 2000 de picioare d'asupra nivelului mării, unde temperatura nici odată n'a trecut peste 25 grade și nici odată nu s'a coborât sub 16 grade Celsius. Dar mai târziu, nici la autopsie nu s'a putut constata că clima ar fi exercitat o influență rea asupra împăratului.

Corpul lui Napoleon era plin de răni, pe care le-a primit în diferitele bătălii; el însă le ascundea de sigur în scop, pentru a face pe soldații lui să creadă că dânsul nu poate fi rănit.

Mareșalul englez Wolseley raportează, că deja în campania din Rusia a anului 1812, Napoleon avea simptomele unei boale misterioase cari slăbeau puterea sa spirituală; așa, de exemplu, alcătuia un plan de bătăie; îndată ce începu să lupte, el fu cuprins în tot cursul ei de lene și de neglijență. În bătălia de la Waterloo, Napoleon după ce i-s'a adus în mijlocul câmpului o masă s'a așezat pe un scaun, și sprijinind capul pe mâini stătu pe jumătate adormit, până când a sosit timpul retragerii. Și chiar atunci i-a fost silă de a se urca pe cal.

Boala sa misterioasă, se explică poate prin nervositatea sa la urma unei munci obositoare vieții sale neregulate.

Ascunzându-se că Napoleon avea epilepsie, după cele mai pozitive știri, absolut fondată; s'a constatat însă, că suferea de inflamație cronică a rinichilor.

Până la sfârșitul vieții sale mai suferea și de o afecțiune violentă a pielii, fapt, despre care pomenește și împărăteasa Iosefina în memoriile ei.

Motivul principal al morții sale însă a fost cancer de stomac, dispozițiunea pentru această boală a moștenit-o de la tatăl său.

Cu toate aceste, autopsia sa nu era completă. Creerii, rinichii, etc., nici n'bu fost examinați.

Vrăbiile în Algeria. În Algeria ca și în Statele-Unite agricultorii se plâng amar în contra vrăbiilor. La ultima ședință a societății de aclimatație dl Forest a semnalat pagubele considerabile pe care le fac vrăbiile în Algeria și în Tunisia, unde sunt considerate ca un flagel tot așa de funest ca și lăcustele.

În 1894 s'a distrus 35 mii, fără ca numărul lor să pară a se micșora.

Toate creditele votate pentru distrugerea lor s'au epuizat. Demult timp comitetul agricol din Setif se adresează la toți savanții ca să descopere un mijloc pentru a a se putea scăpa de aceste păsări.

În apropiere de Mediah, un agricultor a avut originala idee de a întinde peste mormanele de grâu și orz, niște plase unse cu un fel de cocă lipicioasă, de cari vrăbiile se prindeau, așa că a doua zi erau ucise cu grămada. Dar nici cu procedeul acesta nu s'a simțit vre-o scădere în numărul lor.

Aceasta luptă pentru distrugere a produs la noi industrii. Să știe că în Japonia, vrabia este în particular distrusă pentru un scop industrial; ea furnizează un element important în comerțul de ornamente (papure). O singură casă de importățiune din Paris, în 1894, a vindut mai mult de un milion vrăbiilor colorate în negru. Mari transporturi de astfel de vrăbiii au fost expediate la New-York cu prețuri de 1.80 bani duzina preparate pentru împodobirea pălărilor.

D. Fores este de părere a se face din aceste păsări un fel de conserve, cari să se exporte și în alte țeri.

Se va vedea atunci vrabia jucând rolul iepurelui din Noua-Zelanda, care din fragele a ajuns un mijloc de bogăție națională pentru-că se expoartă în mari cantități în Anglia conservat în cutii.

Dnii Qustalet și Decroix sunt contra extinderei vrăbiilor cari sânt foarte folositoare agriculturii.

ULTIME ȘTIRI

Ticaloșii administrative.

Vinga, 21 Ianuarie. Azi s'au făcut aici alegerile pentru consiliul comunei și pentru funcționarii comunei. Din reprezentanții comenali 32 alegători au cerut în scris și au susținut din respecterii candidatură d-lui Dr. George Lazar pentru postul de fiscal al orașului. Viceșpanul Dăsan însă n'a vrut să candideze de cât numai pe ungurul Kiss, pe care din cei 44 alegători câți sânt, numai 12 l'au susținut, iar marea majoritate a protestat și n'a luat parte la vot.

Combatând candidatură d-lui Dr. G. Lazar, viceșpanul a zis că este un rău patriot și rebel, care vrea să încorporeze Transilvania către România. Bulgarii din comisie au răspuns atunci: „Dar asta am vrea și noi, căci din România doar de ne va mai veni vre-o fericire, aici o ducem rău de tot“.

Eată ce spirit desvoltă o administrațiune păcătoasă.

Liturghia maghiară.

„Politischer Korrespondenz“, într'o scri-soare datată din Roma, publică relativ la limba maghiară în biserica gr. cat., știri, care îi îngrijește mult pe șoviniiștii maghiari.

Corespondentul din Vatican îi scrie lui „Pol. Kor.“ că Pontificele nu o să conceedă nici după cererea episcopului Firczak folosirea limbii maghiare în liturghia gr. cat.

În urma acestei știri, un redactor dela „Budapesti Hirlap“, a consultat părerea unui înalt dignitar ai bisericii gr. cat. rutene, care însă nu mult l'a mângăiat și numai ca „modus vivendi“ crede că se va conceeda folosirea limbii maghiare în rugăciunile comune între preot și credincioși.

Monarchul și Ungurii.

Agram 21 Ian. Ziarul „Agramer Zeitung“ scrie că invitat fiind la un prânz de Curt și întrebat fiind de M. S. Monarchul, deputatul Dr. Laginja a răspuns:

—Am învățat nemțește în școala croată din Fiume, unde durere, ne forțează să învățăm și ungurește.

Spre marea supărare a Ungurilor, M. S. și după această condamnare a limbii maghiare a mai conversat încă foarte amabil cu deputatul croat.

Pertractări zădărnice.

De mai multă vreme, cele două guverne din Budapesta și din Viena — au pertractat pentru a ajunge la înțelegere în ceea-ce privește afacerile de bancă. Să scrie însă acum, că banca austro-ungară din Viena n'a primit felul cum guvernele au voit să arangieze lucrurile. Îndeosebi nu vrea ca secretarul general al băncii să fie numit de guvern; de asemenea se împotrivesc guvernului unguresc să i-se lărgească daturile în afacerile de bancă.

A *est* de sub tipar:

Poesiile lui Alecsandri.

Ediție completă cu mai multe poezii nepublicate. Volume de 542 și 667 pagini. Prețul Lei 12.

Din prefață:

Alexandri și-a publicat poeziile sale în mai multe ediții.

La 1853 a publicat la Paris (De Saye et Bouchet, imprimeurs) *Doine și Lăcrimioare, 1842—1852*.

Zece ani mai târziu, la 1863, a tipărit la Iași un volum cu același titlu, care însă pe lângă *Doine și Lăcrimioare* cuprinde *Suvenir* (21 bucăți) și *Mărgăritarele* (46 bucăți).

La 1875 a făcut prin librăria Socec marea edițiune a operelor sale complete. Poesiile erau împărțite în trei volume: I. *Doine și Lăcrimioare*, II. *Mărgăritarele*, III. *Pasteluri și legende*.

La 1880 a adăos un nou volum (Legende noue—Ostașii noștri), în care a adunat câteva legende compuse după 1875 și toate compunerile relative la războiul independenței.

Alexandri își iubia compunerile sale: pe unele le cetia cu plăcere prietenilor în intimitate sau lui însuși în singurătatea tihnă dela Mircesci. În aceste cetiri mereu schimba câte o vorbă sau refăcea câte un vers. În odaia lui de lucru într'un dulăpior închis cu uși de sticlă, avea o colecțiune de poezii moderni francezi, și între volumele lor era și este până astăzi un exemplar complet al scrierilor sale în ediția Socec dela 1875, exemplar dedicat soției sale cu aceste

cuvinte „*Paulinei. — Suvenir. — I. Alecsandri*“. În acest exemplar a însemnat Poetul toate schimbările și îndreptările făcute în versurile sale dela 1875 până la sfârșit.

Ediția Poesiilor dela 1875 se sfârșise înainte de 1880 și Alexandri avea intenția de a face una nouă, dar a tot amânat punerea în lucrare a acestui gând—până când a fost prea târziu. Sânt deci peste 15 ani de când librăria română nu mai are în rafturile sale poeziile lui Alecsandri, și cei cari voesc să-și procure un exemplar sânt în neputința de a-l găsi.

Edițiunea de față va face să înceteze această lipsă atât de adânc simțită în toată lumea noastră literară. Primind însărcinarea de a supraveghia tipărirea ei, mi-am dat silința ca textul poeziilor să fie corect reproduș în ultima formă pe care le-a dato Poetul. Doamna Paulina Alexandri, văduva lui nemângăiată, a binevoit a-mi pune la dispozițiune spre acest scop exemplarul corectat; astfel toate schimbările făcute de dînsul au putut să fie introduse în textul aici tipărit. Asemenea schimbări sânt mai ales în *Însiră-te-mărgărite*, *Ana Doamna*, *Dan căpitan de plaiu*, *Legenda Ciocărtiei* și altele.

Partea nouă în această edițiune este cea de la sfârșitul volumului II, paginile 473—667. Pe aceste pagini s'au tipărit poezii cari nu se află în edițiunile anterioare, fiind făcute — probabil toate — în urma ediției dela

1875 și 1880. Cea mai mare parte din aceste compuneri se tipăresc acum pentru întâia oară, sub numirea *Altele*, după manuscrisurile originale ale Poetului, aflătoare în colecțiunea Academiei Române, căreia au fost lăsate prin voința lui. Câte-va au fost reproduse din *Convorbiri literare*, unde au fost publicate pe când Poetul era în viață.

I. Bianu.

A apărut: „*Foaia pentru toți*“ Nr. 1 cu următorul sumar:

Înainte cuvântare.
Comoara, poezie de Radu D. Rosetti;
Luminările, poveste de Andersen
Bunătatea;
Cum putem face avere, Frankiin;
Convorbiri săptămânale, — Caritatea
Gândiri Albina
Pagini alese Datoriile învățătorului
Noutăți — Litere; Arte Teatru
Daruri de sărbători
„Romanul unui călugăr“, roman de Jean Rameau traducere de I. S. Spartali;
Țiganul la popa, snoavă D. Stăncescu
Din cartea de Aur. — Se fim îndatoritori .
Binefacerile științei . . Gaston Tissandier
Pagini uitate. — Cetitorului N. Nicolescu
Cărți noue — O carte bună D. Stăncescu
Glume
Premii
Alegerea Cărților . . .
Omidă și vulpea, Fabulă
Mode
Rețele și sfaturi . . .
Petreceri și jocuri . . .
Ilustrație;

„*Gravura din romanul unui călugăr*“

Posta Redacțiunii.

D-lui V. O. B. în P. Dreptul de apărare îl socotim atât de sfânt, că el nu se poate refuza nici celui mai mare criminal. Cu atât mai ales trebuie a Vi-se acorda D-voastră, un corp constituit desigur pentru a servi interesele naționale.

D-lor N. Suciu, Balomir și Valcu, în Balomir. Vă mulțumim cu iubire.

D-lui P. Govosdjan, Sarafalva. Citește foaia noastră și vei vedea cât de mincinosi au fost acei oameni.

D-lui I. G. Scoreiu. S'a primit, dar' manuscrisul s'a răstăcit pe la Orăștie. Primindu-l căci l-am cerut, se va publica.

D-lui Tr. Magier. S'au primit. Mai trimite-ne și fără concurs, vei fi având un sac întreg.

Sibuy. Mulțumim pentru promiterea articolului. Il așteptăm.

AVIS!

Numărul de probă al foii noastre nu-l mai avem. D-nii cari vor să aibă însă nrii 1, 2 și 3 să se adreseze la administrațiune.

Nrii singuratici à 5 cr. se vînd în Arad la Administrațiunea noastră și la Librăria M. Klein. JON

Redactor responsabil: Ioan Russu Șirianu.

„MINERVA“

INSTITUT TIPOGRAFIC SOCIETATE PE ACȚII IN ORĂȘTIE

Cea mai ieftină tipografie!

Tipografia „Minerva“ din Orăștie, strada Berăriei Nr. 10, mărindu-și asortimentul, își oferă on. public serviciile sale pentru **ori-ce fel de tipărire**.

Fînd pusă în plăcuta pozițiune de a dispune de **6 mașini**, și anume: **2 prese accelerate**, mari, **2 prese de mână**, mici, și **2 mașini**: una de perforat și una de tăiat, precum și de **112 soiuri de litere** de cele mai moderne, cu mai bine de **200 clișeuri** și felurite alte obiecte tehnice, — garantează pentru efectuare promptă, corectă și frumoasă, cu **prețuri foarte ieftine!**

„MINERVA“ primește mai departe să efectuească tipărituri de cărți și broșuri de ori-ce mărime, pe lângă invoeli de plată foarte ușoare, în rate dacă e de lipsă.

☛ **Pentru Bănci** tipărește Bilanțuri, Acții, Libele de depuneri, Cărți, Documente de Cassă și tot felul de tipărituri.

☛ **Pentru infățișare plăcută, atrăgătoare, se garantează.** ☛

Dirrecțiunea Institutului Tipografic

„MINERVA“.